

Якщо обов'язок надавати утримання не засновується на законі, платником аліментів в аліментному договорі може бути тільки фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Якщо від імені і в інтересах сторони аліментний договір укладається опікуном, то обов'язковим є дозвіл органу опіки та піклування.

Одержано 11.04.2019

УДК 347.921

Юрій Юрійович РЯБЧЕНКО,

доцент кафедри цивільного права та процесу

Університету державної фіскальної служби України,

кандидат юридичних наук, доцент;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1328-700X>

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ СУДОВОГО ПРЕДСТАВНИКА ЯК АДВОКАТА У СВІТЛІ СУЧАСНИХ НОРМАТИВНО- ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ: СУДОВА ПРАКТИКА

1. У юридичній літературі вказується про необхідність змін існуючого праворозуміння, врахування реальної динаміки суспільних відносин. При цьому пріоритетами визначається необхідність забезпечення прав людини, створення єдиного комерційного простору, укріплення європейської культурної єдності. Актуальні проблеми існуючого праворозуміння пов'язуються із його суто позитивістським характером, який не може належною мірою забезпечити досягнення наведених цілей [1, с. 20]. Подібну позицію займають також О. Д. Крупчан, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, відмічаючи про необхідність забезпечення балансу між приватними та публічними інтересами у правовому регулюванні [2, с. 5–6; 3, с. 13–15].

Вказане актуальне і щодо регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Такий висновок напрошується виходячи не тільки з наявності істотних змін, які внесені до Цивільного процесуального кодексу України Законом України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII [4]. Так, Р. А. Майданик вказує на необхідність врахування змісту суб'єктивного права при застосуванні права, небажаність ситуації, за якої правозастосувач, зокрема суб'єкт судової влади, виходить тільки з позицій нормативістського тлумачення права [1, с. 21].

У цьому зв'язку слід вказати на позицію Касаційного господарського суду Верховного Суду, викладену ним в ухвалях від 16 квітня 2018 року № 910/582/17 та від 12 квітня 2018 року № 910/10948/17 стосовно змісту довіреності як документа, який підтверджує повноваження адвоката як представника. Зокрема, виходячи з положень частини 4 статті 60 Господарського процесуального кодексу України від 06.11.1991 р. № 1798-XII про те, що зокрема, повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером [5], суд вказав про необхідність наявності у зазначених документах вичерпної інформації про повноваження саме адвоката, як представника [6; 7].

У наведеному випадку суд виходив з буквального тлумачення зазначеної норми. Випадки, коли суд виходить з того, що у правовідносинах із довірительом особа виступає саме як адвокат, зустрічаються і у практиці Касаційного цивільного суду Верховного Суду [8–10]. Законодавчі норми створюють для цього підґрунтя, адже положення, що регламентують питання документів, які підтверджують повноваження представника у ГПК України та у ЦПК України, мають ідентичний зміст (ч. 1 ст. 16, ч. 1 ст. 58, п. 1 ч. 1, ч. 4 ст. 60 ГПК України та ч. 1 ст. 15, ч. 1 ст. 60, п. 1 ч. 1, ч. 4 ст. 62 ЦПК України).

Наведена практика підтверджує положення щодо поширеності нормативістського сприйняття правових норм, у тому числі – норм цивільного процесуального права. Втім, сприйняття процесуального представника як людини із її певними рисами, що реалізуються у правових відносинах, надає можливість висловити власну позицію.

2. Правова свідомість визначається однією з складових свідомості людини. За критерієм глибини відображення правової дійсності вирізняють такі види правосвідомості, як зокрема побутова та професійна. Прикладом професійної правосвідомості наводять правосвідомість, що набувається при підготовці та роботі в адвокатурі [11, с. 147–150].

Основним завданням кваліфікаційного іспиту є визначення відповідних знань, практичних навичок та умінь. Відповідно до роз'яснення, викладеного у рішенні № 126 від 10 червня 2016 року Ради адвокатів України, наявність у особи статусу адвоката, в тому числі поширення на неї гарантій адвокатської діяльності, не залежить від зупинення її діяльності як адвоката [12].

Отже: 1) є підстави для виділення статусу адвоката як самостійного правового поняття; 2) такий статус відображає компетентність особи у юридичній сфері, а отже – відповідний рівень правосвідомості.

Буквальне тлумачення положень ч. 1, 2 ст. 60 ЦПК України, що містять вимогу про наявність у особи статусу адвоката, надає підстави стверджувати, що наявність такого статусу є умовою, виконання якої необхідне для набуття особою статусу представника у цивільній справі (окрім визначених випадків). Тобто, основним виступає саме статус представника. Саме таке значення статусу адвоката історично виділяється у юридичній літературі [13, с. 67].

Таким чином, суб'єктом правовідносин як із довірительом, так і з судом, виступає саме представник, щодо компетентності якого законодавством висуваються певні вимоги (наявність статусу адвоката). Цей висновок актуальний стосовно участі представника і у цивільному судочинстві.

Виходячи з наведеного, не вбачається, що у довіреності має наводитись інформація щодо наявності у особи статусу адвоката. Втім, суди вправі вимагати підтвердження права на здійснення адвокатської діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Майданик Р. А. Розвиток приватного права України : монографія. Київ : Алерта, 2016. 226 с.
2. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт: пошук парадигми : монографія. Одеса : Фенікс, 2014. 804 с.

3. Крупчан О. Д. Методологічні виміри сучасного вітчизняного приватного права // *Методологія приватного права (теоретичний дискурс та практичне застосування) : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 10 черв. 2016 р.)*. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2016. 360 с.

4. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 96. Ст. 2921.

5. Господарський процесуальний кодекс України : закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.

6. Ухвала Касаційного господарського суду України від 16 квіт. 2018 р. : справа № 910/582/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73441984> (дата звернення: 09.04.2019).

7. Ухвала Касаційного господарського суду України від 12 квіт. 2018 р. : справа № 910/10948/17 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/73397312> (дата звернення: 09.04.2019).

8. Ухвала Касаційного господарського суду України від 17 січ. 2018 р. : справа № 554/5693/13-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71693631> (дата звернення: 09.04.2019).

9. Ухвала Касаційного господарського суду України від 6 лют. 2019 р. : справа № 409/615/18 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80889173> (дата звернення: 09.04.2019).

10. Ухвала Касаційного господарського суду України від 5 листоп. 2018 р. № 640/136/18 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77684798> (дата звернення: 09.04.2019).

11. Теорія держави і права : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2015. 368 с.

12. Про затвердження роз'яснення щодо можливості притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності під час зупинення його права на заняття адвокатською діяльністю : рішення Ради адвокатів України від 10.06.2016 № 126 // Національна асоціація адвокатів України : сайт. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2016-06-10-r-shennya-rau-126_577cdd6a1a365.pdf (дата звернення: 09.04.2019).

13. Нефедьев Е. А. Учебник русского гражданского судопроизводства. М. : Тип. Император. Моск. Ун-та, 1908. 404 с.

Одержано 12.04.2019